

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ

СИДОРОВИЧ Олена Юріївна

*докторка економічних наук, професорка,
директорка навчально-наукового центру підготовки та атестації здобувачів
вищої освіти та наукових кадрів*

Західноукраїнського національного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4605-3533>

БУКОВСЬКИЙ Микола Миколайович

здобувач ступеня доктора філософії

Західноукраїнського національного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-3226-2204>

Анотація. *Глобалізаційні процеси XXI століття сприяли інтеграції світової спільноти, але водночас посилили використання новітніх силових та несилових форм впливу. Гібридна війна РФ актуалізувала потребу системної та комплексної протидії військовій та економічній агресії, тому окреслення напрямів реформування інститутів оподаткування є важливим в умовах забезпечення безпеки та відновлення економіки України.*

Ключові слова: *інститути оподаткування, гібридна виклики і загрози, податкове реформування, податкові органи України.*

Постановка проблеми. *Входження людства в XXI століття ознаменувало собою бурхливе розгортання процесів економічної, соціальної та культурної інтеграції, що стали визначальними каталізаторами розвитку. Зокрема, економічні переваги глобалізаційних перетворень (зумовлені розширенням ринків збуту, збільшенням міжнародної торгівлі та інвестицій, сприяли економічному зростанню і підвищенню рівня життя громадян, а також стимулюванні конкуренції, посиленні інновацій, зниженні цін на товари та послуги), соціальні (обумовлені посиленням глобалізацією потенціалом протидії таким глобальним соціальним проблемам як зміна клімату, бідність, екологічні та пандемічні виклики і загрози, вирішення яких потребує прикладення спільних зусиль), наукові (можливості більш швидкого поширення наукових знань та технологій, науково-технічний прогрес та розвиток нових наукоємких галузей економіки, міжнародне співробітництво у наукових дослідженнях та розробках, прискорений обмін інформацією, полегшений доступ до знань, підвищення рівня освіти, здійснення культурного обміну) та інституційні (розробка норм, стандартів та рамкових документів функціонування інституцій, що регулюють міжнародні відносини та сприяють вирішенню глобальних проблем людства, сприяють гармонізації законодавства, координації політичних заходів, комунікації структурних підрозділів органів нагляду різних країн, посиленню інституційної спроможності країн що розвиваються, поширенню засад захисту*

демократичних цінностей та прав людини, а також пропагування кращих практик державного управління та електронного урядування, включаючи боротьбу з корупцією та підвищення ефективності державних послуг) переваги створили фундамент для інтеграції економік, культур і суспільств, зумовивши значні зміни у всіх сферах життя. Однак, на фоні глобалізаційних перетворень кінця ХХ-початку ХХІ століття та посиленні інформаційно-комунікаційних інтеграторів різних форм, методів і технологій одночасно набули своєї загрозливої актуальності форми прояву багатомірних ідеологічних, політичних, економічних, дипломатичних та ін. конфліктів.

Згідно з даними Звіту про глобальні ризики, (Global Risks Report 2024) [1], людство в майбутньому очікує подальше посилення роздробленості глобального ландшафту, на який все більше впливатиме нарощення геополітичних, екологічних, соціальних та техногенних загроз. За висновками більш ніж 900 експертів з усього світу, до топ-10 глобальних ризиків сьогодення віднесено: збройні конфлікти, екстремальні погодні явища, геоекономічне протистояння (санкції, тарифи, перевірка інвестицій), хибна інформація та дезінформація, соціальна поляризація, економічний спад, критична зміна земних [еко]систем, безробіття, обмеження (порушення) прав людини та/або громадянських свобод та соціальна нерівність. До інших загроз масштабного впливу, що можуть загрожувати економічному розвитку експерти віднесли: нестачу природних ресурсів, несприятливі наслідки застосування технологій штучного інтелекту, кібершпигунство та кібервійни, злочинність та незаконну економічну діяльність, втрату біорізноманіття та колапс екосистем, концентрацію стратегічних ресурсів і технологій та інші [2].

Процеси глобалізації та цифрової революції, які сформували нові механізми взаємодії та взаємозалежності в глобальному та локальному масштабах також окреслили нові характеристики прояву ризиків і загроз різноманітного характеру, зміни в формах та динаміці перебігу сучасних конфліктів в глобальному вимірі.

Зміна парадигми сучасних конфліктів пов'язана з тенденцією переходу від лінійної до нелінійної моделі протистояння, заснованої на застосуванні прямих симетричних та непрямих асиметричних дій [3] що охоплюють поширення військових і невійськових форм, засобів, методів і технологій, що використовуються в сучасних багатомірних конфліктах. Здійснення масштабних кібератак, біотероризм, масове використання новітніх досягнень науки і техніки, залучення регулярних та нерегулярних силових елементів, а також несилкових форм і способів протиборства у фінансово-економічній, адміністративно-політичній та культурно-світоглядній сферах з метою підриву влади, довіри до її державних інституцій, заперечення суверенітету та національної ідентичності держави – є характерними ознаками форм прояву гібридних викликів і загроз останніх десятиліть.

Західні теоретики Дж. Меттіс та Ф.Хоффман констатують, що «складність гібридних викликів і загроз полягає в складності точного визначення їх змісту, спрямування та спроб оцінки завданої шкоди», а також того, що «до гібридних форм конфронтації неможливо застосувати норми міжнародного права»[4]. Разом з тим, зміна перебігу конфліктів не лише в реальному, але й у віртуальному вимірі змінило саме трактування гібридних викликів і загроз, в результаті чого, на саміті НАТО в 2010 р. гібридні загрози були визначені як можливість одночасного використання конвенційних і неконвенційних засобів для досягнення встановлених окупантом конкретних цілей.

Суттєвою відмінністю стратегії гібридної війни від конвенційної полягає в тому, що попри відсутність класичної «лінії фронту», збройна сила не є єдиним інструментом перемоги, оскільки включає комплекс військових та невійськових методів завоювання, таких як інформаційна дезінформація, економічний тиск, кібератаки та дипломатичні маніпуляції, зокрема з використанням антитерористичної риторики. В цьому контексті, термін «гібридна війна» претендує на роль своєрідного інтегратора використання багатьох видів завойовницьких дій щодо противника (військове завоювання, фінансово-економічне, політичне, інформаційно-ідеологічне, протиборство в кіберпросторі тощо).

Більшість західних теоретиків єдині в думці, що вищою формою сучасних гібридних воєн є «війна цивілізаційних сенсів існування», переможець у якій одержує не лише територіальний, географічний, людський та фіскальний простір, та відповідно, і право розпоряджатися ресурсами, а також право визначати майбутнє завойованої держави.

Повномасштабне військове вторгнення РФ 24 лютого 2022 року, стало «гарячою» формою прояву багаторічної гібридної війни проти України, що включала військові, політичні, інформаційні, ідеологічні та економічні складові та здійснювалась з метою повернення нашої держави в московитську сферу впливу. Ескалація гібридної війни у її найбільш агресивній фазі актуалізувала пошук комплексного підходу до протидії сукупності гібридних ризиків і загроз, що поєднували б у собі використання елементів силових та несилових форм і способів протидії в адміністративно-політичній, культурно-світоглядній та фінансово-економічній сферах.

Ключовим елементом ефективного функціонування України, забезпечення її фінансової стабільності, економічної, інформаційної та соціальної стійкості в умовах протидії зовнішній гібридній агресії РФ з одночасною підтримкою євроінтеграційного вектору розвитку є її податкова система. Ефективність та дієвість процесів оподаткування, їх здатність адаптуватися до нових викликів та загроз, визначають спроможність держави мобілізувати необхідні ресурси, стимулювати економічне зростання та забезпечити соціальну справедливість навіть в умовах протидії тривалій військовій агресії (табл. 1).

В умовах гібридної війни, що поєднує військові, економічні, інформаційні та інші форми впливу, податкова система повинна бути особливо стійкою та адаптивною, здатною протистояти деструктивним впливам та забезпечувати стабільність функціонування держави. Злободенність та пріоритетність вирішення означених питань зумовили актуальність даного дослідження та визначили його мету, яка зводиться до комплексного аналізу існуючої інституційної структури оподаткування, виявленні її проблемних аспектів функціонування та визначенні напрямів реформування з урахуванням гібридних викликів і загроз.

Надходження до зведеного бюджету України у 2020-2024 роках

	2020		2021		2022		2023		2024	
	млрд. грн	% ВВП								
ВВП	4222,0	-	5450,8	-	5239,1	-	6628,0	-	7589,0	-
Податкові надходження	1136,7	26,9	1453,8	26,7	1643,2	25,6	1638,1	24,7	2088,3	27,5
Неподаткові надходження	234,4	5,6	202,6	3,7	368,7	7,0	1028,1	15,5	1018,8	13,4
Власні надходження бюджетних установ	82,2	1,9	107,3	2,0	250,5	4,8	839,8	12,7	811,2	10,7
Доходи від операцій з капіталом	3,6	0,1	3,8	0,1	2,9	0,1	3,7	0,1	5,0	0,1
Офіційні трансферти	1,2	0,0	1,4	0,0	481,3	9,2	434,1	6,6	474,4	6,3
Цільові фонди	0,8	0,0	0,8	0,0	0,5	0,0	0,8	0,0	1,1	0,0
Всього надходжень	1376,7	32,6	1662,3	30,5	2196,6	41,9	3104,8	46,8	3588,6	47,3

Джерело: за даними Міністерства фінансів України [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання податкового реформування та прагматика проведення податкових реформ завжди були об'єктом пізнавального інтересу вітчизняних та зарубіжних науковців, однак військова агресія РФ та виклики і ризики, зумовлені глобалізацією окреслили нові завдання трансформаційних перетворень у фіскальній сфері, що знайшло своє відображення у наукових працях. Зокрема, Гречко, А. В. в [6]. окреслює слабкі сторони інституційного механізму оподаткування, через «надмірну складність адміністрування, низьку ефективність податкових органів, проблеми з довірою платників податків» тощо. Глушко А. Д. та Пиріг Я. М. зазначають, що воєнний стан зумовлений тіньовою економікою, втратою контролю над частинами територій, інфраструктурними ушкодженнями, проблемами взаємодії з платниками у зоні конфлікту або окупації призвів до змін у податковому адмініструванні, необхідності швидких законодавчих змін, підвищення фіскальної спроможності на фоні знижених доходів бюджету [7].

Дослідження аналізу української податкової системи під тиском глобалізаційних викликів, пошук нових джерел доходу бюджету в умовах війни; аналіз шляхів здійснення податкової реформи [8], адаптації механізмів оподаткування за типами податків [9], оподаткування цифрової економіки й ІТ-сектору в умовах війни [10], аналіз впливу податків на підприємства в процесі спрощення, адаптації податків на експорт/імпорт, обсяги їх надходження бюджету та витрати бізнесу [11], ризики, пов'язані із трансфертним ціноутворенням на основі використання схем ухилення від оподаткування [12], втрати бюджету та роль податкових механізмів в забезпеченні національної безпеки, а також фінансової обороноздатності держави [13] є предметом наукового пошуку теоретиків фінансової науки.

Однак, не дивлячись на досить велику широкоформатність наукових досліджень в означеному напрямку, на нашу думку, не достатньо дослідженими і окресленими залишаються питання ідентифікації напрямів реформування інститутів оподаткування України в умовах гібридних викликів і загроз.

Метою дослідження є комплексний аналіз існуючих умов функціонування інститутів оподаткування, зумовлених активізацією впливу гібридних викликів та загроз, та визначення напрямків реформування спрямованих на забезпечення фінансової стійкості та економічної безпеки держави.

Виклад основних результатів. Інститути оподаткування, подібно до будь-яких соціальних, економічних та суспільних структур, перебувають у стані постійної трансформації відповідно до змін в соціально-економічних моделях, соціальних запитів суспільства, параметрів технологічного розвитку, інформаційних трансгресій, і що особливо актуально для України на сьогоднішній день, характеру внутрішніх і зовнішніх загроз.

Загалом, до ключових викликів і загроз, що негативно впливають на процеси оподаткування та зумовлюють необхідність його адаптації до екзо- і ендогенних ризиків є: відсутність можливості адміністрування, мобілізації податків та податкових платежів, здійснення податкового контролю на втрачених та тимчасово непідконтрольних територіях; руйнування транспортної, енергетичної, цифрової інфраструктури ускладнює адміністрування, логістику та зв'язок; перебої в діяльності бізнес структур, погіршення платоспроможності, переміщення населення, зміна бізнес-ландшафту; кібер- і інформаційні атаки на цифрові системи, бази даних, дезінформація, реалізація заходів, спрямованих на зниження довіри до держави та її фіскальних інституцій; функціонування держави в умовах зовнішнього тиску та взятих міжнародних зобов'язань перед МВФ, ЄС, дотримання міжнародних

стандартів (BEPS, OECD), запровадження санкцій при виявленні фактів ухилення від оподаткування, контроль за прозорістю податкової системи; гостра потреба швидкого наповнення дохідної частини бюджету для фінансування оборонних, соціальних зобов'язань держави, підтримки внутрішньо переміщених осіб.

У цих умовах пасивне слідування за інерцією попереднього інституційного розвитку є неприпустимим, оскільки не здатне задовільнити не лише потреб держави у фіскальних ресурсах для забезпечення соціальних виплат та функціонування державного апарату, а в умовах гібридної війни, що триває, та врахування її довгострокових наслідків, загалом не є запорукою досягнення національної безпеки та стійкості держави.

В цьому контексті, існуюча структура інститутів оподаткування України, що склалася під впливом попередніх макроекономічних та політико-правових кон'юнктур, виявляє системну дискордантність щодо актуальних викликів, детермінованих цифровими трансгресіями, гібридними загрозами та завданнями досягнення сталого розвитку. Зазначена структура недостатньо мірою забезпечує ефективну мобілізацію фінансових ресурсів, необхідних для нейтралізації загроз національній безпеці, стимулювання економічної динаміки в умовах ескалації воєнних ризиків, забезпечення соціальної справедливості та інтеграції державних фінансів в парадигму цифрової економіки.

Виходячи з того, що податкове реформування є не чим іншим як динамічним процесом генезису існуючих інститутів оподаткування відповідно до видозмінених умов функціонування суспільства, має місце відмова від пасивної адаптації до нової реальності шляхом внесення фрагментарних коректив, та натомість здійснюється системна реконцептуалізація фундаментальних принципів організації національної податкової системи з формуванням інституційної архітектури податкового реформування як проактивного, усвідомленого та телеологічно орієнтованого процесу конструювання якісно нової інституціональної конфігурації у сфері фіскальних відносин.

Імперативність трансформаційних перетворень інститутів оподаткування в сучасних умовах зумовлюється наступними чинниками:

1) комплексним та асиметричним характером гібридних загроз, протидія та превенція яких вимагає від держави не лише військової, але й економічної резильєнтності;

2) цифровими трансгресіями у всіх сферах функціонування суспільства, що зумовлює необхідність побудови ефективних механізмів податкового регулювання та контролю в реальному секторі економіки та фіскалізації цифрових транзакцій і віртуальних активів;

3) необхідністю подолання ерозії суспільної довіри до державних інституцій та суспільних інститутів, що є критичним дестабілізуючим фактором в умовах зовнішньої агресії та внутрішньої політичної нестабільності, а також конструювання таких механізмів оподаткування, які функціонують на принципах справедливості, прозорості та зрозумілості для суб'єктів оподаткування;

4) необхідністю стимулювання сталого економічного розвитку шляхом переформатування податкової системи на виконання функції каталізатора економічного зростання, інноваційної діяльності та соціально відповідальної поведінки суб'єктів господарювання. Застарілі інституційні форми можуть виступати дестимулюючим фактором для зазначених процесів;

5) наявністю інституційної дисфункції внаслідок недостатньої ефективності діяльності фіскальних інституцій, фактів прояву корупційних практик та дефіциту кваліфікованих кадрів, що знижує результативність інститутів оподаткування. В цьому

контексті, реформування передбачає здійснення комплексу заходів для зміцнення інституційної спроможності фіскальних органів.

Означені напрями реформування інститутів оподаткування окреслені в Національній стратегії доходів, яка за визначенням її розробників «втілює стратегію фінансування видаткових потреб і забезпечення фіскальної стабільності у керований і сталий спосіб на протигагу довільним і непослідовним реформам», «підтримує економічне зростання через зменшення нерівності та неефективності в політиці та адмініструванні доходів», пошуку збільшення їх обсягів через «закриття існуючих можливостей для ухилення від оподаткування, підвищення рівня дотримання законодавства та боротьби з тіньовою економікою». Стратегія підвищення внутрішніх доходів орієнтована на середньострокову перспективу, відповідає намірам України менше покладатися на зовнішні запозичення та за рахунок отримання стабільних податкових надходжень забезпечувати «фінансування першочергових витрат воєнного часу, а також задоволення нагальних потреб відновлення, реконструкції та модернізації у період повоєнного відновлення» [14].

Очікується, що впровадження стратегії буде здійснюватися в трьох основних етапах, за рахунок: 1) зміни філософії податкових та митних органів шляхом обмеження втручання у діяльність бізнесу через консолідацію даних і перехід на 1 роботу з неособленою інформацією; 2) відновлення рівня довіри громадян, що є критичним для успішності нових податкових ініціатив; та 3) впровадження заходів податкової та митної політики, що є не чим іншим як заходами реформування формальних та неформальних інститутів оподаткування [14].

Стратегічними цілями реалізації Національної стратегії доходів визначено:

- Забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності через збереження рівня мобілізації доходів та зменшенні потреби у зовнішньому фінансуванні
- Забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України в частині митної і податкової політики та адміністрування
- Зміцнення доброчесності та довіри до контролюючих органів через посилення антикорупційних заходів та підвищення прозорості і ефективності процедур управління
- Підвищення рівня дотримання податкового та митного законодавства платниками податків та контролюючими органами

Створення та впровадження сучасних цифрових рішень податкового та митного адміністрування [14].

Однак, при побудові безпекової стратегії держави в умовах протидії економічній та військовій агресії не можна ігнорувати необхідність здійснення скоординованих інституційних, соціально-економічних та безпекових рішень окреслених в обґрунтованій моделі реформування оподаткування як системної структури взаємопов'язаних формальних і неформальних інститутів, норм, правил, інституцій та механізмів у сфері оподаткування, яка свідомо вибудовується з метою забезпечення фіскально ефективного підґрунтя функціонування держави, стимулювання її економічного розвитку, а також для мінімізації проявів ймовірних екзо- та ендегенних викликів і загроз.

На наше переконання, процес реформування інститутів оподаткування повинен охоплювати обґрунтовані, системні напрями трансформаційних перетворень, які торкались би зміцнення фіскальної стійкості та безпеки держави, підтримки економічного відновлення та розвитку в умовах ризиків, зміцнення довіри та податкової культури, адаптації до цифрової економіки та протидії цифровим загрозам, зміцненню інституційної спроможності податкових органів, посиленню міжнародної співпраці та гармонізації а також забезпечення справедливості та соціальної орієнтованості податкової системи (табл. 2).

Напрями реформування інститутів оподаткування

Напрями	Складові
Зміцнення фінансової стійкості та безпеки	Оптимізація податкової бази: розширення бази оподаткування за рахунок детінізації економіки, боротьби з ухиленням від сплати податків, зокрема в цифровому секторі, та перегляду існуючих пільг
	Підвищення ефективності податкового адміністрування: впровадження сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів, посилення контролю за фінансовими потоками, аналізу ризиків та протидії незаконним фінансовим операціям, що можуть підтримувати гібридні загрози.
	Забезпечення стабільності податкових надходжень: розробка гнучкої податкової системи, здатної адаптуватися до економічних шоків, спричинених гібридною агресією, та забезпечувати прогнозовані надходження до бюджету.
	Посилення фінансового моніторингу: удосконалення механізмів контролю за фінансовими операціями з метою виявлення та блокування коштів, пов'язаних з тероризмом, сепаратизмом та іншими деструктивними діяннями
Підтримки економічного відновлення та розвитку в умовах ризиків	Стимулювання інвестиційної діяльності: запровадження податкових стимулів для підприємств, що інвестують у відновлення інфраструктури, створення нових робочих місць та розвиток стратегічно важливих галузей, особливо на територіях, що постраждали від гібридної агресії.
	Спрощення податкової системи для бізнесу: зменшення адміністративного тиску, оптимізація звітності та процедур сплати податків для полегшення ведення бізнесу в умовах підвищених ризиків
	Підтримка інновацій та технологічного розвитку: заохочення впровадження новітніх технологій через податкові пільги для науково-дослідних розробок та інноваційних підприємств
	Створення сприятливого податкового клімату для залучення міжнародної допомоги та інвестицій: гармонізація податкового законодавства з міжнародними стандартами та забезпечення прозорості.
Зміцнення довіри та податкової культури	Підвищення прозорості та підзвітності податкової системи: забезпечення відкритості інформації про використання бюджетних коштів та підвищення ефективності податкового адміністрування.
	Спрощення податкового законодавства та його роз'яснення: зрозумілі та чіткі податкові правила сприятимуть добровільній сплаті податків та зменшать можливості для зловживань.
	Посилення відповідальності за порушення податкового законодавства: неухильне застосування санкцій за ухилення від сплати податків та корупційні дії.
	Проведення інформаційно-просвітницької роботи: підвищення рівня податкової грамотності громадян та бізнесу
Адаптації до цифрової економіки та протидії цифровим загрозам	Розробка ефективних механізмів оподаткування цифрових послуг та віртуальних активів: врахування особливостей цифрової економіки при формуванні податкової політики.
	Посилення кібербезпеки податкових систем та даних: захист інформаційної інфраструктури від кібератак та забезпечення цілісності податкової інформації.
	Впровадження цифрових інструментів контролю за онлайн-операціями: використання технологій для виявлення та запобігання ухиленню від сплати податків у цифровому середовищі

Зміцнення інституційної спроможності податкових органів	Підвищення кваліфікації та професіоналізму кадрів: забезпечення податкових органів висококваліфікованими фахівцями, здатними ефективно працювати в умовах цифрової трансформації та протистояти новим видам фінансових злочинів.
	Забезпечення незалежності та доброчесності податкових і митних органів: мінімізація корупційних ризиків, підвищення рівня етичної поведінки та забезпечення політичної незалежності податкових службовців..
	Оптимізація організаційної структури та функцій: усунення дублювання функцій, спрощення внутрішніх процесів та підвищення ефективності взаємодії між різними підрозділами податкових органів.
	Забезпечення належного матеріально-технічного забезпечення: оснащення податкових органів сучасними технічними засобами, програмним забезпеченням та аналітичними інструментами
Посилення міжнародної співпраці та гармонізації	Активна участь у міжнародних ініціативах з боротьби з ухиленням від сплати податків та транскордонною злочинністю: обмін інформацією з іноземними податковими органами та правоохоронними структурами.
	Адаптація національного податкового законодавства до міжнародних стандартів: впровадження рекомендацій ОЕСР, FATF та інших міжнародних організацій у сфері оподаткування та фінансового моніторингу.
	Укладання міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування та обмін податковою інформацією: сприяння міжнародній торгівлі та інвестиціям при одночасному запобіганні ухиленню від сплати податків.
	Залучення міжнародної технічної допомоги та експертизи: використання досвіду інших країн у реформуванні податкових систем та протидії гібридним загрозам.
Забезпечення справедливості та соціальної орієнтованості податкової системи	Аналіз та оцінка прогресивності податкової системи: забезпечення справедливого розподілу податкового тягаря між різними верствами населення та видами бізнесу.
	Перегляд та оптимізація соціальних податкових пільг: забезпечення цільового та ефективного використання податкових пільг для підтримки соціально вразливих груп населення.
	Врахування регіональних особливостей та потреб: адаптація податкової політики до специфіки різних регіонів України, особливо тих, що постраждали від гібридної агресії.
	Сприяння соціально відповідальному бізнесу: заохочення підприємств, які дотримуються високих соціальних та екологічних стандартів, через відповідні податкові механізми

Джерело: складено авторами

Реалізація цих напрямів реформування потребує скоординованих зусиль органів державної влади, бізнесу, громадськості та міжнародних партнерів. Успішна трансформація інститутів оподаткування стане важливим чинником зміцнення фінансової стійкості та безпеки України в умовах триваючих гібридних викликів і загроз.

Висновки: Результати дослідження свідчать про те, що в умовах впливу сукупності викликів і загроз інститути оподаткування відіграють важливу роль в забезпеченні фінансової стійкості держави та її економічної безпеки. Запропоновані напрями реформування та зміцнення процесів оподаткування спрямовані на підвищення ефективності та стабільності податкової системи, забезпечення її прозорості та справедливості, а також сприяння економічному розвитку країни в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Список використаної літератури

1. Global Risks Report 2024. World Economic Forum. 2024. веб-сайт. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/> World Economic Forum
2. Countering Hybrid Warfare Project: Understanding Hybrid Warfare. Ministry of Defence UK. 2017. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/countering-hybrid-warfare-project-understanding-hybrid-warfare>
3. McCuen J. J. Hybrid wars. Military Review. 2008. Vol. 88, No. 2.
4. Mattis J. N., Hoffman F. Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars. Proceedings Magazine. 2005. Vol. 132.11.1,233. URL: <http://milnewstbay.pbworks.com/f/MattisFourBlockWarUSNINov2005.pdf>
5. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
6. Гречко А. В. Дослідження напрямів реформування окремих складових інституційного механізму оподаткування в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2017. Т. 14. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.14.2017.108715>
7. Глушко А.Д., Пиріг Я.М. Податкова реформа в Україні: виклики та перспективні напрями реалізації. Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., 27 квіт. 2023 р. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2023. С. 170–172.
8. Барабаш Л. Реформа оподаткування в Україні в умовах воєнного стану. Стратегічні імперативи сучасного менеджменту : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. : М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2022. С. 189–192. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/39104>
9. Греца В. Я. Модифікація податкової системи в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2023. Том 2. № 78. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/285895>
10. Digital Economy Taxation Reform in Ukraine Under Conditions of Military Threats. Emerald Insight. 2022-2023. URL: <https://www.researchgate.net/publication/370771205>
11. Маршук Л.М., Пасічник Д.В. Проблеми системи оподаткування підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-90>
12. Kvasovskyi O., Stetsko M., Nipialidi O. Tax Risks of Business Entities in the Field of Transfer Pricing and Ways to Prevent and Minimise Them. Herald of Economics, no. 1, May 2024, pp. 47-66. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.01.047>.

13. Klymenko K., Ukhna N., Semenyshena N. Tax Policy in the Context Strengthening the National Security of Ukraine. Public Policy and Accounting. 2023. № 1(7). С. 9-16. [https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1\(7\)-9-16](https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1(7)-9-16) DOI: [https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1\(7\)-9-16](https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1(7)-9-16)

14. Національна стратегія доходів: Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716

15. The Military Balance 2015. Editor's Introduction. The International Institute for Strategic Studies. 2015. URL: <https://www.iiss.org/en/publications/military%20balance/issues/the-military-balance-2015-5ea6/mb2015-00b-foreword-eff4>

Дата надходження статті: 04.03.2025

Дата прийняття статті: 17.03.2025

Дата публікації статті: 20.03.2025